

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 11 januari 2024

Notulen van de raadsvergadering van 11 januari 2024 (ochtendzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 1.

Voorzitter: de heer ing. A. Aboutaleb

Tegenwoordig zijn 39 leden, namelijk de heer T.J. Vonk, de heer A.R. Oostdijk, mevrouw C. Aafjes-van Aalst, de heer B. van Drunen, mevrouw D. Yildirim, mevrouw J.M. Nunnely, mevrouw S. Reitema, de heer G.J. Engberts, de heer J.M.D. de Waard, mevrouw P.J.H.D. Verkoelen, de heer R.G.C. Segers-Hoogendoorn, de heer T. de Haan, de heer T.S.J. Coşkun, de heer N. Akhatab, mevrouw E. Rehim Zadeh, de heer S. Soytekin, de heer P.J.P. Lansink-Bastemeijer, de heer D.J. van Dommelen, mevrouw M.S. Abrahamse, mevrouw A. Kockelkoren, mevrouw L.S. Vlieger, de heer M.H. Biljoen, de heer M. Verhoef, mevrouw D.A. van Groningen, de heer T. Roskam, de heer T. Kind, mevrouw I. Elfilali, de heer S. Ceulemans, de heer E.P.J. Verweij, de heer S.J.C. Becker, mevrouw J. Bokhove, mevrouw M.Y. Morkoç, mevrouw I. Coenradie, mevrouw V.A. Bruin, de heer F. Elbay, de heer D.P.A. Tak, de heer R.T.J. van der Velden, mevrouw S. van de Peppel en de heer R.N. Dahoe

Afwezig zijn: de heer S.M. Bonte, mevrouw A.G. van der Elst, mevrouw M.S.S. de Jong, mevrouw A.J.A. Maassen, de heer B. van Schaik en mevrouw I. van Wifferen

Namens het college zijn tegenwoordig: de heer F. Achbar, de heer R. Buijt, de heer V.P.G. Karremans, de heer R.A.C.J. Simons, de heer M.J.W. Struijvenberg en mevrouw C.M. Zeegers

Griffier: mevrouw I.C.M. Broeders

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**. Goedemorgen, mag ik u verzoeken te gaan zitten? Ik open deze vergadering en heet u allen van harte welkom op onze eerste raadsvergadering in het jaar 2024. Ook welkom aan degenen die op een afstand onze vergadering volgen, de vertegenwoordigers van de media en onze medewerkers. U had een agenda gekregen, maar de griffier en ik vonden dat we het in wijsheid moesten wijzigen, dus dat hebben we gedaan. We beginnen namelijk straks met het afscheid van het raadslid Richard Moti. Aansluitend de beëdiging van het nieuwe raadslid, die wij een draaideurgemeenteraadslid noemen, mijnheer Tak. Die gaan we straks weer in ere hijsen met een beëdiging. Tot slot volgt dan traditiegetrouw de nieuwjaarsrede van de burgemeester. Aan de zijde van het college mist u vandaag een drietal wethouders. Twee zijn echt geveld door griep en liggen onder de wol. En bij wethouder Kasmi zijn uitgelopen werkzaamheden thuis de noodzaak waardoor hij bij de werklui thuis moet blijven. Hij biedt daarvoor zijn excuses aan. En nee, het is geen asbest verwijderen. Goed, alle gekheid op een stokje.

2. Afscheid van de heer R. Moti als raadslid

De **VOORZITTER**. Ik ga met u naar het afscheid van Richard Moti. Beste Richard, familieleden, vrienden, leden van de raad. Vandaag komt er een einde aan een tijdperk, het tijdperk van twee decennia Rotterdamse politiek met Richard Moti. Vandaag neemt hij afscheid. Hij gaat aan de slag als bestuurder bij Nautilus, vakbond voor scheepvaartpersoneel. Hij blijft werkzaam in de wereld van de belangenbehartiging, in dit geval van medewerkers van de maritieme wereld. Dat afscheid neem je met pijn in je hart Richard, liet je mij weten. En dat weet ik van je, maar dat weten we allemaal van je, want je bent zeer betrokken bij de publieke zaak in Rotterdam. Je kwam als jongeman dit stadhuis binnen, als fractiemedewerker van de Partij voor de Arbeid en op 25 april 2002 werd je voor het eerst gekozen als raadslid. In dat jaar deed ook Leefbaar Rotterdam zijn intrede in de Rotterdamse politiek en de samenstelling van ons bestaan in dit stadhuis is sindsdien anders

geworden dan de vijftig jaar daarvoor. Dat was een politieke aardverschuiving en daarvoor was het praktisch een gegeven dat de PvdA de grootste partij in de Rotterdamse gemeenteraad was. Zo maakte je van dichtbij mee hoe de transitie in de politiek zijn beslag kreeg, hoe dat veranderde. De politieke turbulentie was vaak heftig, maar dat veranderde niets aan jouw intrinsieke motivatie om het verschil voor de Rotterdammers te blijven maken. Vanwege zijn enorme staat van dienst, dames en heren, neem ik u even kort in vogelvlucht mee door de politieke loopbaan van Richard Moti. Zoals ik al zei, in 2002 raadslid tot 2013. Daarna volgde een bestuurlijke uitstap bij FNV Bondgenoten, onderbroken door een kortstondig wethouderschap van 2013 tot 2014. Maar de lokroep van de politiek blijft groot. In 2018 keert Richard terug in de Rotterdamse politiek als wethouder tot 2022. En het doet er eigenlijk niet toe welke portefeuille je aan Richard geeft, of dat nu sociale zekerheid is of andere vraagstukken, financiën. Hij bezit de kennis voor allemaal en hij bemoeit zich ook driftig met allerlei andere onderwerpen die niet typisch tot zijn portefeuille gerekend kunnen worden. Maar dat zegt iets over zijn brede oriëntatie en zijn brede betrokkenheid bij grote vraagstukken in de samenleving. Daar heeft hij allemaal wel een opvatting over. En dan vervolgens de leiderschapsrol binnen de PvdA-fractie. Al met al, als je dat bij elkaar optelt, een heel imposante politieke carrière in het Rotterdamse. Met ook nog één keer, dacht ik, op de lijst gestaan voor de Tweede Kamer voor de PvdA, en het net niet gehaald. Richard, je beoordeelt mensen nooit op hun afkomst, maar op hun toekomst. Deze stad, met bewoners uit alle windstreken en van alle gezindten, paste jou als een jas. Als Rotterdamse politicus heb je veel kunnen betekenen voor de Rotterdammers. De bijstand, armoede, Rotterdam-Zuid, EU-arbeidsmigranten, onderwerpen die je eigenlijk altijd wel met vertrouwen hebt kunnen oppakken. Daar heb je veel aandacht voor gehad en het ging jou ook altijd om de mensen. Er is geen twijfel over mogelijk, de afgelopen twintig jaar heb je in dit huis gestaan namens en voor de Rotterdammers. In welke rol dan ook ben je de stem geweest voor mensen die niet altijd gezien of gehoord worden. Met een groot gevoel voor rechtvaardigheid kwam je op voor diegenen die wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken. Na twee decennia is het nu tijd voor afscheid, maar zeker ook voor een nieuw begin. Je hebt veel betekend voor deze stad en de inwoners. Mede namens de raad wil ik je daarvoor bedanken, voor de harde inzet, voor de vertegenwoordigende rol, maar ook voor de bestuurlijke rol. Je gaat het ook in de nieuwe functie vast wel goed doen, want eigenlijk blijf je op de keper beschouwd vertegenwoordiger van belangen van mensen. Of dat nu voor een vakbond is of vanuit de politiek, het zal allemaal denk ik wel op hetzelfde neerkomen. En jouw inzet, jouw zichtbaarheid in de stad is door velen gezien en ook gewaardeerd. Alhoewel ik niet uitsluit, gezien de energie en kracht die je nog hebt, dat een terugkeer naar de politiek toch nog mogelijk is. Ja, kijk maar naar mijnheer Tak. Bij een afscheid eerder heb je een Wolfert van Borselenpenning mogen ontvangen, met de inscriptie: "Sociaal en betrokken, met oog voor detail, hart voor Rotterdam". Vandaag heb ik de eer om je te vertellen dat het Zijne Majesteit heeft behaagd je te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau en dat is zeker een verdienste die past om boven je hart gedragen te worden, om de tweede erkenning die je in je loopbaan hebt mogen verdienen, ook zichtbaar aan de grote wereld te tonen. Het is wel zo dat een koninklijke onderscheiding bijna een soort heiligverklaring inhoudt. Het betekent dat het ook einde door rood licht lopen is, het is ook einde fietsen op het trottoir, en zo nog meer van dat soort dingen. En als je toch van plan bent om dat gedrag eventueel voort te zetten kun je mij dat tijdig laten weten, dan zie ik af van opspelden. Van harte gefeliciteerd.

(Applaus)

De heer **MOTI** (pvda). Dank u wel burgemeester voor de mooie woorden. Beste collega's, de laatste keer dat ik achter dit spreekgestoelte sta, wellicht, want misschien kom ik ook nog wel een keer terug, als een Heintje Davids. Nee, maar dit keer zal het waarschijnlijk echt wel de laatste keer zijn. Ik heb me altijd enorm vereerd gevoeld om dit werk te mogen doen en ik heb me ook enorm vereerd gevoeld om dit werk ook zo lang te mogen doen. Want wat is er nu mooier dan in de stad waar je van houdt de bewoners te mogen vertegenwoordigen? Om hun stem te krijgen en hun stem hier te mogen gebruiken in de belangrijke besluiten die we met elkaar nemen voor de toekomst van onze stad. Misschien wel het allermooiste werk dat er is. Alleen moet je soms een keuze maken om iets wat ook heel mooi is te kunnen accepteren. En dan moet je iets moois achterlaten. Dat doe ik inderdaad met pijn in mijn hart. Wat ik altijd gewaardeerd heb hier in dit huis is dat ik hier altijd heb gewerkt met collega's die allemaal stuk voor stuk enorm betrokken zijn. Echt enorm betrokken. Niemand hier doet het omdat je er rijk van wordt, want zoveel verdient een raadslid niet. En sterker nog hè, ik ben een vakbondsman, als ik dat allemaal terugreken in arbeidsvoorwaarden, werken de meeste raadsleden zelfs diep onder het minimumloon, als je het aantal uren daadwerkelijk omslaat in de beloning die gegeven wordt. Dus we doen het vanuit een drive om deze stad mooier te maken. En wat is er mooier dan dat je kan

samenwerken met mensen die zo gedreven zijn? Dat is best bijzonder. Dat kunnen heel veel andere werknemers echt niet altijd nazeggen. En dat heb ik altijd heel erg gewaardeerd. De debatten die we hier hebben gevoerd, tot in de late uurtjes, stevig, hard, ja, u weet, ik houd daar soms ook wel eens van. Maar het ging wel ergens om, omdat mensen gedreven zijn, omdat ze iets willen voor die stad, omdat ze iets willen bereiken voor onze bewoners. En aan het einde, daar was ik altijd wel heel blij mee, konden we elkaar toch nog even de hand schudden en een kop koffie of een andere versnapering drinken, en dat is heel mooi. Ik wil hier ook vanaf deze plek mijn grote dank uitspreken niet alleen aan de collega's natuurlijk, maar ook aan al die mensen die hier op dit stadhuis rondlopen die dit werk ook allemaal mogelijk maken. Mensen van de griffie, op het moment dat wij weer allemaal extra agendapunten toevoegen op de agenda en daardoor tot diep in de nacht doorgaan, betekent dat ook wat voor hen. En zij blijven maar gewoon consequent ook hun ambt op een goede manier vervullen. Hetzelfde geldt voor de bodes, de beveiliging, de keukenmedewerkers, grote dank ook daarvoor, voor alle ondersteuning die jullie ons hier hebben gegeven, waardoor wij en ook ik in het bijzonder mijn werk hier mooi heb kunnen doen. En tot slot het stadsbestuur, ook dank voor de samenwerking. Ik vond het prettig. Soms was het misschien wat minder prettig, maar over het algemeen vond ik het heel prettig. Ik hoop ook gewoon dat we met elkaar hier deze stad goed verder gaan besturen, dan zonder mij, maar de taak die u als raad heeft, als kaderstellend orgaan en bovenal controleur van het bestuur, hoe deze stad wordt bestuurd, hoe deze overheid zich gedraagt in deze stad, dat is gewoon een heel belangrijke taak, maar dat is aan u zeker wel goed toevertrouwd. Ja, ik ga weer iets anders doen, de vakbond. En dat betekent ook dat ik gelukkig wat meer tijd heb voor het thuisfront. Althans, dat hopen ze en ik hoop dat ook, want u weet allen dat het ook altijd best wel een offer is, niet alleen voor je eigen tijd, maar ook de tijd die je thuis gemist wordt. Dus zij krijgen mij weer grotendeels terug en daar ga ik gewoon weer genieten van allerlei andere mooie dingen. Ik wens u allen wijsheid en sterkte, ook voor de komende jaren, en ik ben heel blij met mijn opvolger Dennis Tak, die ik net achterin zag, maar nu niet, achter een pilaar waarschijnlijk. Hem wens ik ook veel succes om dit mooie ambt te mogen vervullen. Dank u wel.

(Applaus)

De **VOORZITTER**. Nee, Richard, mijnheer Moti, blijf nog even zitten, want de nestor heeft mij aangegeven op zijn anekdotische wijze nog even te willen reflecteren op de samenwerking.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja burgemeester, er zijn mores, en het is aan de nestor om die ook een beetje te handhaven. Als ik de heer Kuzu mag uitgeleiden, dan zou ik dat ook graag voor kameraad Moti willen doen. Bovendien burgemeester, wij kennen geen draaideur. Dat is alleen voor criminelen. Voor raadsleden heet dat comeback-kids. Dat terzijde. Goed, het was de heer Moti bijna gelukt om nestor te worden. Hij kwam in april 2002, de burgemeester zei het al, en werd precies elf jaar later nog even wethouder. Hij verliet de raad in 2014 om in 2018 triomfantelijk terug te komen als wethouder van onze mooie stad Rotterdam en nam in 2022 de handschoen op als lijsttrekker van de PvdA. Zo kennen we Richard. Loyaal aan de stad, aan zijn PvdA en altijd op de bres voor de gewone Rotterdammers. Hoe kan het ook anders als kind van Crooswijk? De heer Moti is voor velen van ons een rolmodelraadslid en sinds 2022 de ware leider van het deel dat zich de oppositie noemt. Welbespraakt, gedegen dossierkennis en begrip voor de argumenten van de toevallige tegenstander. Altijd met passie bezig om zijn gelijk te halen als hij denkt dat hij het bij het rechte eind heeft. En zo hoort het ook. Debatteren op het scherpst van de snede, maar collegiaal blijven als je een keer het debat verliest. Een ware sociaaldemocraat. In zijn wilde jonge jaren was hij even lid van mijn wat radicalere SP. Dat is mevrouw Yeşilgöz ook overkomen, maar al snel brak hij door bij de Rotterdamse PvdA. Ik ken hem vooral als adjudant in de bankjes naast Peter van Heemst, daar waar Co en Astrid zitten, in 2006. En als campagneleider van Dominic Schrijer in 2010. En sinds 2022 als kameraad-fractievoorzitter twee bankjes voor mij. Rotterdam is vele dorpen. Zo kwamen we elkaar tegen op de fantastische hindoestaanse bruiloft van mijn buurmeisje in de Teilingerstraat. Richard Moti bleek haar volle neef te zijn. Een van zijn andere ooms, Eugène Moti, is weer een actieve collega-tuinder in onze 'Oogst Met Mij Mee'-buurttuin in de Agniesebuurt en weer andere bekenden weten van alles te vertellen wat Richard Moti allemaal uitspookte als vakbondsbestuurder bij de FNV. Zo zullen vele collega's graag anekdotes over hun samenwerking met hem willen vertellen. We kennen natuurlijk allemaal wel iemand die iemand kent die we ook kennen vanuit een heel andere rol als Rotterdammer dan in de rol van collega-raadslid in onze stad. Rotterdam is vele dorpen en volksvertegenwoordigers zijn bij uitstek degenen die hun kop boven het maaiveld durven uit te steken. Beste Richard, nu ga jij ons verlaten. Jij gaat naar de internationale bond van zeelieden. Je bent na vele jaren trouwe dienst aan de stad zeer geschikt

voor die functie lijkt mij. Want zonder zeelui geen haven en zonder haven geen Rotterdam. Richard, namens de gehele raad hartstikke bedankt voor je inzet, voor je voorbeeldrol en heel veel succes in je nieuwe carrière. Ik hoop dat je Rotterdammer blijft en ons blijft volgen en waar nodig van buitenaf scherp probeert te houden. Het ga je goed. Wij wensen je een behouden vaart.

3. *Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging de heer D.P.A. Tak als raadslid (vacature Moti)*

De **VOORZITTER**. U kunt nog wel even blijven zitten, want we gaan nu naar het volgende agendapunt, namelijk het beëdiging van mijnheer Tak als nieuw raadslid voor de PvdA. En de nestor in zijn rol als voorzitter van de commissie zal ons verslag doen van de bevindingen.

De heer **COŞKUN** (sp). Ja collega's. U moet drie keer naar mij luisteren vandaag en u mag me niet interromperen. Goed, gemeenteraad, ik deel u mede dat de commissie de geloofsbrieven van het nieuwe lid D.P.A. (Dennis) Tak heeft onderzocht. De commissie heeft de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden onderzocht en in orde bevonden. De commissie adviseert u D.P.A. (Dennis) Tak toe te laten als lid van de gemeenteraad ter voorziening in de vacature van R. Moti. Dat was het voorzitter.

De **VOORZITTER**. Hartelijk dank. Ik leg het aan de raad voor. Gaat u akkoord met de bevindingen van de commissie? Ook geen bezwaren tegen de beëdiging? Dan vraag ik aan de griffier om de heer Tak naar voren te geleiden voor beëdiging. Ik verzoek u te gaan staan. En dan meld ik u dat we aansluitend dan de felicitaties zullen doen voor de heer Moti en voor het nieuwe raadslid Tak.

Mijnheer Tak, door de gemeenteraad is zojuist besloten tot uw toelating als lid van de vergadering. Alvorens uw functie te kunnen uitoefenen, dient u overeenkomstig artikel 14 van de Gemeentewet in de vergadering in handen van de voorzitter de eed of een verklaring en belofte af te leggen. U heeft aangegeven de verklaring en belofte af te zullen leggen. Na voorlezing door mij van het wettelijk voorgeschreven formulier, verzoek ik u mij na te spreken de woorden 'Dat verklaar en belof ik'.

'Ik verklaar dat ik, om tot lid van de raad benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en belof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik belof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de raad naar eer en geweten zal vervullen. Dat verklaar en belof ik.'

De heer **TAK** (pvda). Dat verklaar en belof ik!

De **VOORZITTER**. Van harte gefeliciteerd.

(Applaus)

De **VOORZITTER**. Ik stel u voor dat Richard ook naar voren komt zodat de raad in de gelegenheid is om en van Richard afscheid te nemen maar ook de heer Tak welkom te heten. Ik schors de vergadering voor enige ogenblikken.

(De vergadering is geschorst.)

Heropening

4. *Nieuwjaarsrede burgemeester en nestor*

De **VOORZITTER**. Mag ik u verzoeken te gaan zitten? Ik zoek nog de heer Tak. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Die is verhinderd, oké. (Er wordt buiten de microfoon gesproken.) Mag ik nog uw aandacht? Aan de orde is nu de traditionele toespraak van uw voorzitter en dat ga ik dan ook doen. Ik wil u er graag op opmerkzaam maken dat aansluitend ook de nestor nog een aantal woorden tot u zal richten.

De heer **ABOUTALEB** (burgemeester). Geachte leden van de raad en andere belangstellenden. Zojuist namen we afscheid van het zeer gewaardeerde raadslid Richard Moti en hebben we Dennis Tak

geïnstalleerd als nieuw raadslid voor de PvdA. Nu mag ik u zoals de traditie voorschrijft aan het begin van het nieuwe jaar toespreken met een aantal reflectieve zinnen. Het voorbije jaar was in menig opzicht een veelbewogen jaar. Voor u persoonlijk wellicht, als u een nieuw leven heeft verwelkomd in uw familie of juist afscheid heeft moeten nemen van een dierbare. Als u zich zorgen maakt over verwanten die hier of elders in de wereld getroffen zijn of onzekere tijden doormaken. Het leven van een raadslid gaat ook niet altijd over rozen. Hoewel in het collectief van een fractie, is er altijd wel een moment van eenzaamheid. Soms zijn de doornen zo scherp in het leven dat je het werk los moet laten voor eigen gezondheid. Ook een volksvertegenwoordiger met idealen moet soms een stapje terugdoen om hopelijk later verder en hoger te kunnen springen. Vandaag markeren we het begin van een nieuw jaar. Maar hoe we ook terug- of vooruitblikken, veel gebeurtenissen houden zich niet aan een kalendergrens. Ja, we hebben een prachtige Koningsdag gevierd met elkaar. Een prachtig cadeau voor de stad en voor Nederland. En ja, Feyenoord werd kampioen. Een prachtig cadeau voor Rotterdam en voor al die supporters buiten Rotterdam. En ja, 2023 was ook het heetste jaar ooit gemeten sinds het KNMI de statistieken bijhoudt. En ja, mooi dat de metro naar het strand van Hoek van Holland is gaan rijden. Wat een mooie aanwinst voor ons allen. Het kost een paar centen, maar dan heb je ook wat. We hebben samen toekomstgerichte besluiten genomen zoals de bouw van een derde brug, duizenden woningen aan de Oostflank, Recreatieoord Hoek van Holland vindt definitief een bestemming, aan de A13 en A16 wordt hard gewerkt, het aantal mensen in de bijstand neemt af, we hebben zelfs een cruiseschip gemobiliseerd in de haven om asielzoekers op te vangen, het onderwijsniveau van kinderen op Zuid verbetert, veel aandacht voor de kleine kernen. Aan al deze besluiten zijn soms stevige debatten gewijd en niet iedereen was altijd blij met de uitkomst. Er was altijd wel een geluid van: ja, maar. Of is aan die groep wel voldoende aandacht besteed of zijn dit de juiste prioriteiten? Dat hoort nu eenmaal bij een democratie. En zo werkt een democratie. 50% plus 1 betekent een meerderheid. Stevige besluiten of niet, Rotterdammers zijn bezorgd over de toekomst. Dat valt op te maken uit alle gesprekken die u en ik met burgers en ondernemers in de stad voeren en uit de berichten die u en mij bereiken. Mensen zijn bijvoorbeeld bezorgd over het klimaat, maar ook over de consequenties en de kosten van de klimaatmaatregelen. Zijn die betaalbaar voor mensen met een smalle beurs? Komt er nog solidariteit om al die maatregelen goed te kunnen dragen? Wat is de rol van de gemeente daarbij? Wat kan de rijksoverheid met de grote potten voor die overgangen betekenen? De onvermijdelijkheid van de energietransitie is inmiddels tot iedereen doorgedrongen, dat het anders moet gaan met de manier waarop wij met de hulpbronnen van de natuur omgaan is ook tot iedereen doorgedrongen. Maar het is niet zonder consequenties. En de consequenties moeten we ook met elkaar bespreken en ook nagaan hoe we die met elkaar kunnen dragen. U hoort het mij goed zeggen: met elkaar. De meeste berichten die ik ontvang gaan over betaalbaar wonen. Het gaat om mensen met een gewone baan, die niet in aanmerking komen voor een sociale woning, maar die een huis in de vrije sector niet kunnen betalen. Dat is tot deze raad goed doorgedrongen. Betaalbaar wonen is nu het devies van ons allen. En aandacht voor deze groep in de komende jaren blijft hard nodig. En dan is daar nog migratie en asiel. In een wereldstad als Rotterdam, waar ruimte niet onbeperkt is, zijn dat ook punten van voortdurende aandacht. De rechtszaak die gisteren diende tegen het COA spreekt boekdelen, nog niet eerder vertoond. De wereld is op drift en mensen zoeken een veilig heenkomen. Tegelijkertijd is het absorptievermogen van mensen, ook in Nederland, niet onbeperkt. We worden daadwerkelijk op de proef gesteld. Wij kunnen daarin een rol spelen, maar ook niet oneindig. Dat geldt ook voor dakloosheid, al dan niet in combinatie met verslaving of psychische problematiek. Mensen zijn niet gemaakt om onder een brug te slapen, heb ik wel eens eerder gezegd. En tegelijkertijd, de EU mag het zich aantrekken dat EU-arbeidsmigranten weinig beschermd worden wanneer zij zich in een rijk deel van de EU vestigen. Bedrijven hebben profijt van deze mensen, met een zwakke rechtsbescherming als pendant van het verhaal. Maar steden als Rotterdam moeten de problemen dan wel opvangen. Oneerlijk vinden wij dat, en volgens mij is daar communis opinio over. En wat mij betreft wordt het ook tijd voor een herijking van dat beleid, met als resultaat een betere bescherming van deze mensen. We lijken weinig geleerd te hebben van de jaren zeventig. Het kan niet zo zijn dat mensen onbeschermd worden gerekruteerd om hier zware arbeid te leveren tegen een loon dat lager ligt dan het minimumloon om vervolgens van hen te verwachten een optimale plek in de Nederlandse samenleving te kunnen verwerven. Onzin. Dat kan niet. Het is ook niet mogelijk en daarom moeten we denk ik met zijn allen tegen de EU zeggen: u heeft een weeffout gemaakt in de manier waarop wij met toelating van mensen in Europa omgaan. Ja, als wij reizen naar elders in de wereld zijn onze rechten beter beschermd. Maar als mensen uit Bulgarije deze kant uit komen, is de bescherming marginaal. Dat moet beter. En ik denk dat als we daarvoor gaan staan, ook in Brussel, dat dan ook de vraagstukken voor grote steden als Rotterdam de komende jaren hopelijk iets minder zouden moeten worden. Wij zijn aan het dweilen met een EU-kraan open. Maar ook internationaal zijn er zorgen. De

oorlog in Oekraïne woekert voort. Soldaten aan het front komen letterlijk en figuurlijk steeds meer in de kou te staan. Met hun president strijden zij ook voor aandacht nadat de gruwelijke mensonterende oorlog in het Midden-Oosten tussen Israël en Hamas in oktober losbarstte. Een oud conflict dat opnieuw tot uitbarsting kwam met de gruwelijke daad van Hamas op 7 oktober, die zich nu ontwikkelt tot een bedreiging van de hele regio en de wereld instabiel maakt. Een oorlog die ook in onze stad leidt tot verdriet en angst. Ik blijf geloven dat de dialoog tussen Rotterdammers de enige weg is om het conflict hier weg te houden. Als wij ons verplaatsen in elkaars pijn is er veel te winnen. Op mij kunt u rekenen waar mogelijk om partijen bij elkaar te brengen en het gesprek te bevorderen. Van een geheel andere orde natuurlijk is de start van de Tour de Femmes dit jaar. Die staat keurig op de planning. In augustus zijn Den Haag, Dordrecht en Rotterdam het middelpunt van het vrouwenwielrennen. Wij worden natuurlijk de winnaar, toch? Wie kan het van ons afpakken? Wij hengelden heel graag naar dat evenement en we zijn blij dat dat in Rotterdam verreden gaat worden. Samen kijken we daar enorm naar uit. Of we dit jaar een kabinet zullen hebben, houdt ons allen bezig. Want wat je politieke kleur ook is, ons land heeft daadkrachtige bestuurders nodig. Er zijn zoveel dossiers die om politieke moed en daadkracht vragen, geen uitstel velen. De dossiers die het kalenderjaar ook overstijgen. Vanuit ons college zullen we de ontwikkelingen in Den Haag nauwgezet volgen en zullen we blijven inzetten om onze agenda daar voor het voetlicht te krijgen. Immers, de problemen waar we in de stad tegen aanlopen, zijn deels het gevolg van internationale ontwikkelingen, maar zeker ook gerelateerd aan het beleid van de rijksoverheid. Inkomenspolitiek, sociale zekerheid, woningbouw, de zorg, allemaal vraagstukken die voor een groot deel hun beslag krijgen in ons parlementair stelsel in Den Haag. Dat er vanuit Rotterdam gelobbyd wordt om de agenda daar kenbaar te maken, dat zullen we blijven doen, ook de komende periode, zoals we dat altijd gedaan hebben. Bovendien zijn veel van die maatregelen van het rijk aan elkaar gerelateerd, bijvoorbeeld een thema als armoede. Armoede ondermijnt ook de gezondheid. Armoede beïnvloedt ook je kansen in het onderwijs, beïnvloedt je kansen op de arbeidsmarkt, beïnvloedt je kansen op de woningmarkt. En zo zijn die thema's vervlochten, niet van elkaar te knippen. En als je al die vraagstukken als variabelen in een vergelijking zet, dan los je die niet in één vergelijking op. Dat leerden we van Einstein. Daar hebben we meer vergelijkingen voor nodig. Ik denk dat het ook goed is om die ook in hapklare brokjes te knippen en daar ook maatwerk, daar komt hij weer, in de relatie tussen het rijk en de stad, daar goede oplossingen voor moeten zien te vinden. Het is anders een vicieuze cirkel waar we niet uit komen en het is onnodig te beredeneren dat we daarin natuurlijk een rol hebben als stad Rotterdam, maar dat we dat op eigen kracht alleen niet zullen oplossen. De menselijke maat en maatwerk mag daarbij niet uit het oog verloren worden. Ik heb zelf ontdekt de afgelopen jaren in de discussie over het vertrouwen tussen overheid en burgers dat de redenering dat burgers de overheid niet vertrouwen wellicht niet klopt. Ik zeg dat met enige schroom. Ik heb bijna de neiging te zeggen: het feit dat de burgers de overheid niet vertrouwen, is wel begonnen met een overheid die de burgers niet vertrouwt. Jarenlang was de stelling dat een burger die zich wendt tot de overheid altijd de waarheid spreekt en dat hij vertrouwd dient te worden. Dat achteraf zou kunnen blijken dat iemand uiteindelijk niet het hele verhaal vertelt, maar dan treden we op, sanctionerend indien nodig, maar als we grosso modo veel burgers als overheid benaderen met een zeker wantrouwen, dan is het niet zo vreemd dat we dan als overheden wantrouwen oogsten. Iets om over na te denken. Voor mij zeker ook een thema om over na te denken, omdat dat vertrouwen uiteindelijk toch de kern is van de verhoudingen tussen samenleving en de overheid en volksvertegenwoordigers. Veiligheid, ik kan er niet aan voorbijgaan als portefeuillehouder, is uiteindelijk toch de basisvoorwaarde voor ons bestaan. Het is noodzakelijk hierin niet en nooit te verzaken. De drugsproblematiek zoals we die nu waarnemen, leidt niet alleen tot onzichtbare vormen van ongewenste economische ondermijning, maar ook tot zichtbare vormen van onveiligheid in onze wijken met kwetsbare jeugd als target. De golf aan explosies van het afgelopen jaar is een uiting daarvan. De driehoek, met mij als voorzitter, is zich daar zeer van bewust. We zetten daar fors op in met overigens indrukwekkende resultaten als aanhoudingen en zware straffen. Ook voor de komende jaren blijven we investeringen nodig hebben in de politie, maar ook investeringen in de preventie. Uiteindelijk moeten we ervoor zorgen dat het voor die kwetsbare jongeren die voor een paar honderd euro bereid zijn een explosie te veroorzaken, het onaantrekkelijk is om het te doen en dat ze ook de gevolgen daarvan goed onder ogen moeten zien. Het blijft verrassen dat deze criminelen uiteindelijk erin slagen jongetjes van 14, 15 jaar te kunnen rekruteren. Dat moet zorgen baren, dat is niet alleen repressief op te lossen, dat moet uiteindelijk ook met interventies in de gezinnen aan de orde komen, om de bron van deze ellende weg te nemen. Maar we zijn niet naïef. Het gaat om groot geld. Iedereen kan zien wat het grote geld van de drugs doet met Ecuador. Iedereen kan nu zien wat het betekent. Een staat van beleg omdat uiteindelijk een staat van criminelen in de gekozen staat diep geïnfiltreerd is. Niet onderschatten, wakker blijven en tegelijkertijd ook ervoor zorgen dat we de goede maatregelen

ook tijdig nemen en blijven nemen. En tot slot, leden van de raad, sta ik nog kort stil bij mijn besluit om in de loop van het jaar mijn ambt als uw voorzitter en uw burgemeester neer te leggen. In mijn brief van dinsdag aan uw raad heb ik het besluit toegelicht. In mijn jaargesprek van ruim een jaar geleden liet ik uw presidium weten mijn derde termijn niet af te maken. En afgelopen zomer heb ik voor mijzelf ingevuld, in overleg met mijn familie, dat mijn nieuwjaarstoespraak afgelopen dinsdag het moment zou zijn om dit besluit publiek te maken. Afgelopen augustus heb ik de commissaris van de Koning op de hoogte gebracht van mijn voornemen. Zoeken naar een geschikt moment is eigenlijk ondoenlijk. Wel stond voor mij vast dat uw raad op een fatsoenlijke manier in staat moet worden gesteld tijdig en wel voor de volgende verkiezingen een opvolger te kunnen benoemen. En ik wil graag zorgen voor een ordentelijke overdracht. Voor mij is het nu nog te vroeg om van u afscheid te nemen. Dat kan ook niet. Er is nog heel veel werk te verzetten en er is geen moment om achterover te leunen. Al wil ik u wel laten weten ongelofelijk verlegen te worden van de indrukwekkende hoeveelheid blijken van waardering die ik de afgelopen 24 uur, 48 uur via diverse kanalen heb mogen ontvangen. Van mensen in persoon, via de app, via de mail en via de grote en lokale media. Dat maakt een mens nederig. Tot slot wens ik u en uw dierbaren veel goeds en vooral veel gezondheid toe in het nieuwe jaar, een jaar waarin we gezamenlijk met nieuwe energie onze schouders onder de stad zullen zetten. Rotterdammers rekenen immers op ons. Dank u wel.

(Applaus)

De **VOORZITTER**. Mag ik de nestor het woord geven?

De heer **COŞKUN** (sp). Voorzitter, collega's, ik heb deze beker mee. Die hebben we vandaag allemaal ontvangen en die beker is nog helemaal leeg. Maar de titel van mijn toespraak is: 'Het glas is halfvol'. Vorig jaar mocht ik hier mijn eerste nestornieuwjaarsrede houden en u luisterde aandachtig, want ik wenste u een zalig nieuwjaar. En dat doe ik nu weer, want het werkt. Een zalig nieuwjaar voor u allen, voor uw familie en uw bureaus, want als het hun goed gaat, dan gaat het met mij en jullie ook goed. En over het algemeen bleek 2023 voor deze raad geen slecht jaar. Het glas is halfvol, leerde ik dinsdagavond in bird uit de mond van de man die werd aangekondigd als de politiek leider van de VVD. Er werd niet bij gezegd of dat de lokale of de landelijke politiek leider was, maar dat terzijde. Nu weet je bij de VVD natuurlijk nooit of zij dat glas eerst zelf half leeg hebben gedronken en vervolgens ons het restant aanbieden, maar ik wil hier geen politieke discussies uitlokken. Het glas van 2023 was halfvol en dat geeft hoop. Na drie jaar eindelijk weer een vol jaar zonder coronamaatregelen. Niets kon ons tegenhouden om vol aan de bak te gaan. Natuurlijk werden we gestoord door de Statenverkiezingen, waarbij het alleen collega Verkoelen is gelukt om te promoveren naar de provincie, maar gelukkig blijft ze ons hier ook trouw. Vlak voor het zomerreces werden we toch nog verrast door de val van het kabinet en moesten velen van ons weer in de verkiezingsmodus naast ons toch al drukke werk voor de gemeenteraad. We dreigden verschillende collega's te zullen verliezen door promotie naar Den Haag. Gelukkig blijven we allemaal voor onze partij de zogeheten betrouwbare reserves. Collega's Ceulemans, Elfilali, Van Groningen, Van de Peppel en ikzelf gaan gewoon hier door als inmiddels ervaren raadsleden in Rotterdam. Volgende keer beter. Het kan wel. Neelie Kroes, Salima Belhaj, Frans Jozef van der Heijden, Mark Harbers, Stephan van Baarle, Hugo de Jonge, Joost Eerdmans en vele anderen gingen ons voor. Je kunt als Rotterdams raadslid later ook nog directeur worden van de almachtige VNG, zoals Jantine Kriens en nu Leonard Geluk hebben laten zien. Sommige oud-collega's proberen dan later terug te komen als burgemeester van Rotterdam, maar dat is bij mijn weten nog nooit iemand gelukt. Maar ook dat terzijde. Wat ook goed was in 2023, was dat het lukte om af en toe het Haagse verlamdende coalitie-oppositiespel te verlaten en het coalitieakkoord te overstijgen met eigen initiatieven die raadsbreed draagvlak hebben. Om te beginnen natuurlijk het woonakkoord, onder leiding van collega Segers-Hoogendoorn, het evenementenbeleid, op initiatief van collega Abrahamse, de financiering van de culturele sector vanuit de collega's Van Dommelen, Nunnely en Engberts. En ik vergeet er vast nog enkele. Houd dat vast. Vorig jaar riep ik hier op tot het zoeken van coalities op basis van de inhoud en niet op basis van de fractiediscipline en nu blijkt u nog te kunnen luisteren ook. Het glas is dus echt halfvol, zo halverwege deze raadsperiode. Dat smaakt naar meer in 2024, zodat we straks in 2026 echt tegen de kiezers kunnen zeggen: ga nu stemmen, die gemeenteraad is echt nuttig en productief. Natuurlijk was er in 2023 ook vaak gedoe, waarbij de bruggenbouwers de tegenstanders beschuldigden van een tunnelvisie, maar daar moet je tegen kunnen. Ons glas is tenslotte pas halfvol. En voordat je het weet is zo'n oeververbinding weer aanleiding voor onze opvolgers in 2026 om een raadsenquête te houden. En dan moet de kluis open. We kunnen nu nog niet voorspellen hoe dan de glazen gevuld gaan worden.

Pas op uw woorden, ook wat u in vele geheime sessies zegt. Alles wat we hier zeggen, kan later tegen je gebruikt worden. Maar bang wezen hoeft nu ook weer niet, want het kan ook leiden tot een standbeeld of tenminste een straatnaambord als je dood bent. In 2023 kregen we ook ons eigen logo, een ster met 45 stralen met in het midden een zwart gat. Was dat een voorspellend karakter, een teken? 2024 gaat het ons leren. 45 sterren stralen en je mag als raadslid zelf bepalen of je een rode dwerg, een supernova of een neutronenflits wenst te zijn. Jouw identiteit is niet wat anderen jou als imago opleggen of in de lokale media proberen te framen. Je bepaalt zelf waar en wanneer, waarmee en waarom en hoe je wilt stralen in het belang van het volksdeel dat jij vertegenwoordigt. Je maakt zelfs uit met wie jij samen straalt, en nogmaals, dat hoeft niet altijd je eigen fractie te zijn. De gemeenteraad als geheel moet wel stralen en warmte brengen in de hopeloze duisternis van de oorlogen die ook hun weerslag in en gevolgen hebben voor ons mooie Rotterdam. Alfabetisch: Afghanistan, Gaza, Iran, Koerdistan, Oekraïne, Syrië en helaas nog vele andere plekken van waaruit medemensen vluchten om een nieuw en veilig thuis te vinden. Juist hier in ons Rotterdam, want gastvrijheid zit in het DNA van elke havenstad. Genoeg over 2023. Hoe gaan we ons halfvolle glas vullen in 2024? In november citeerde ik hier de Franse presidenten, het maakt niet uit wie, die elk jaar beginnen met: 2024 sera une année difficile. De Turken zouden zeggen: 2024 çok zor, oftewel: 2024 wordt knap lastig. En nu heeft onze voorzitter ook nog gezegd dat hij ons in 2024 gaat verlaten. Maandag was ik daar even sprakeloos van en veel Rotterdammers met mij. Zei hij dat echt? Wordt 2024 dan een rampjaar? In zijn nieuwjaarsrede afgelopen dinsdag verwees de politiek leider van de VVD naar het zogenaamde rampjaar 2002, toen zijn eigen VVD-burgemeester Opstelten trouwens burgemeester was, en dat dinsdag als aanwezige verbaasd aanhoorde. Natuurlijk was de moord op collega Pim Fortuyn een ramp, maar de toestand in Rotterdam was toch echt niet te vergelijken met het historische rampjaar 1672. Toen was het volk redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Van drie kanten werd onze Republiek der Zeven Provinciën aangevallen. Frankrijk, Engeland en Duitsland ramden de poorten. Ter verdediging liet men de waterlinie vollopen, waarop de getroffen boeren de steden gingen plunderen, de burgerij nog dieper Holland in vluchtte, de Orangisten de regenten aanvielen en de gebroeders De Witt meedogenloos werden vermoord in en om de Gevangenpoort in Den Haag. Kortom, chaos en paniek alom in Nederland, dat tot op dat moment bekend stond als het meest progressieve land van Europa, want wij hadden hier tenslotte een Gouden Eeuw. Wordt 2024 net zo'n rampjaar? Als je de columnisten en vele andere orakels in de media mag geloven, dan geven de verkiezingen van november 2023 daar alle aanleiding toe. Het volk redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Une année difficile, een moeilijk jaar, zeker, maar geen rampjaar. Tenslotte is het glas halfvol en dus is er hoop. De gemeenteraad van Rotterdam gaat stralen. Zonder ster geen leven op welke planeet, waar dan ook Hanim Otbir, en dat is geen Turks voor mevrouw gast 1, maar wel: het andere Nederland is mogelijk, om te beginnen in Rotterdam. Hanim Otbir, onthoud die oproep. Hoe gaan we dat doen? Moedig voorwaarts. Sterker door strijd, staat niet voor niets onder dat standbeeld hier in de hal. We gaan een nieuwe aanvoerder zoeken die onze voorzitter wil worden. Een hij of een zij of een X, dat maakt tegenwoordig niet meer uit. Iedereen mag solliciteren volgens artikel 1 van onze Grondwet. We zoeken wel weer de beste burgemeester voor Rotterdam. We gaan hier met z'n allen ons bedje zo spreiden dat juist degene die we zoeken ook durft te solliciteren. Want je moet maar durven. Daarna gaan we natuurlijk gepast afscheid nemen van onze huidige burgervader Aboutaleb. Vorige week stond hij vijftien jaar tot onze dienst. Zijn derde lustrum zit erop. Hij prentte ons voortdurend in dat we staan op de schouders van onze voorgangers en dat is ook zo. Zijn opvolger mag plaatsnemen op de sterke schouders van de reus waartoe Aboutaleb in deze raadzaal en ons Rotterdam is uitgegroeid. Ooit was ik een katholiek jongetje en zat ik op een lagere school in Tilburg, een jongensschool die genoemd was naar Sint Christoffel, de Christoffelschool, toen nog streng gescheiden van de meisjesschool die ernaast lag. Christoffel was ook zo'n reus. In zijn tijd droegen de reuzen voetgangers op hun rug naar de overkant van de rivier. Bij gebrek aan een pont natuurlijk, en bruggen of tunnels waren er toen al helemaal niet, laat staan raadsdebatten erover. Alleen op de rug van sterke mannen bereikte je de overkant. De rest zoekt u maar op op Wikipedia. Onze reus Christoffel werd zo de beschermheilige van de reizigers, de pelgrims en nog veel meer. Daarom beste voorzitter, u heeft niet alleen de gemeenteraad, maar heel Rotterdam op uw schouders genomen en alle jaren veilig naar het volgende jaar gebracht. Nu u besloten heeft dat het tijd wordt om uw reis te vervolgen en ons te gaan verlaten, willen we u alvast iets meegeven. Daarom heeft het de griffier en de nestor behaagd, als klein geschenk voor het behalen van uw derde lustrum in deze raad, wat voorwaar een prestatie is, deze Christoffelsleutelhanger te overhandigen met de inscriptie: 'Kom goed thuis', iets wat je altijd meeneemt als je op reis gaat. Het echte afscheid en mogelijk de echte onderscheiding – je weet het maar nooit bij de Koning – komen natuurlijk pas over enkele maanden, als deze raad uw opvolger gevonden heeft. Maar de voorbereidingen op uw verdere reis in uw carrière

en uw leven zijn al wel begonnen en daar mag de bescherming door Christoffel niet bij ontbreken. Nogmaals, zalig nieuwjaar.

De **VOORZITTER**. Ja, zo voegt de nestor samen met de griffier in het geheim een nieuwe dimensie, een nieuwe katholieke dimensie moet ik zeggen, toe aan de islamitische belijdenis van de burgemeester. Kleurrijker kan niet. Hartelijk dank nestor. Bedankt.

5. *Mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 weken 51 en 52, alsmede de digitale doorlopende lijst 2024 week 1*

De **VOORZITTER**. Voordat wij uit elkaar gaan toch nog een formeel agendapuntje. Ja sorry, kijkt u nog even mee, agendapunt 5, mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies. Gaat u akkoord met het afdoen van de ingekomen stukken zoals aan u is gemeld? Akkoord, ja? Dan doen we dat.

6. *Sluiting*

De **VOORZITTER**. Daarmee komen we aan het einde van deze raadsvergadering met een ietwat bijzonder karakter. Als het goed is staat er zo meteen op de omloop nog een lunch voor u klaar. Dank voor uw komst en tot de volgende vergadering. De vergadering is gesloten.

(De vergadering is gesloten.)

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
Opening en mededelingen	1
Afscheid van de heer R. Moti als raadslid	1
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging de heer D.P.A. Tak als raadslid (vacature Moti)	4
Nieuwjaarsrede burgemeester en nestor	4
Mededeling van de ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2023 weken 51 en 52, alsmede de digitale doorlopende lijst 2024 week 1	9
Sluiting	9

Aldus ongewijzigd vastgesteld in de openbare vergadering op 25 januari 2024.

De griffier

De voorzitter,

